

MAGYAR NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI KÉPES HETILAP

Előfizetési árak :		Felelős szerkesztő :	Megjelenik minden szombaton Szerkesztőség és kiadóhivatal : Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 35. sz.
Egész évre	--- 44 L.	DR. NALÁCZY ISTVÁN.	
Fél évre	--- 22 L.	Főszerkesztő :	
Negyed évre	--- 11 L.	GYALLAY DOMOKOS.	
Egy szám ára	--- 1 L.		

Az erdélyi örmények.

Épen 250 éve, hogy I. Apafy Mihály fejedelem hívására a Moldovából Erdély határhavasái közé ideiglenesen bevándorolt örmények — mintegy 3000 család — 1672-ben Erdélyben megtelepültek.

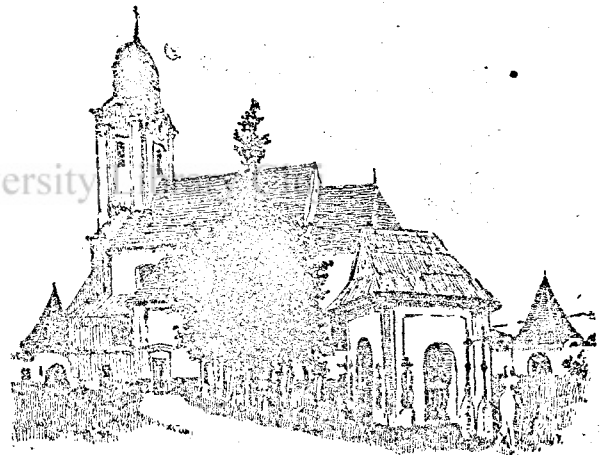
Apafy Mihály

Apafy a törökláboruk alati pangásnak indult ipar- és kereskedelem föllendítését vélte az örmények letelepítésével elérni s ezért nem késett őket kiváltságokkal fölruházni.

Ugyanis Apafy fejedelemet ugyanaz a szándék vezette, ami Szobleszky János lengyel királyt t. i., hogy világjáró örmény alattvalói által országának iparát és kereskedelmét fölvirágoztassa, továbbá, hogy őket a

Kelet piacain közvetítőkül használja fel az erdélyi áru-forgalom javára.

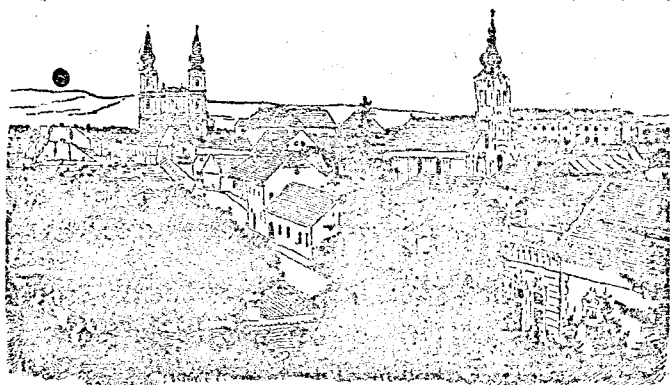
Kezdetben a telepések szétszórían éltek, de mégis leginkább Gyergyószentmiklóson, hol a legrégibb

A GYERGYÓSZENTMIKLÓSI RÉGI ÖRMÉNY KATH. TEMPLOM

örmény-templom áll fenn 1717. óta, továbbá a legősibb telepen Csíkszépvízen és Ebesfalván (a későbbi Erzsébetvároson) tömörültek. Utóbbi telepet Apafy fejedelem birtokán 1685 ben kezdték építeni. Majd sok fáradozás után végre sikerült Verziresszky Oxendiusz örménykatholikus püspöknek, ki őket a görög keleti vallásról már előbb áttérítette: a szamosvölgyi Martinnuzzi-vár mellett elterülő kincstári uradalmat Gherla faluval együtt 100 ezer forintért 90 évre zálogba venni, illetőleg annakidején a birtokbavételét biztosítani. Azonban ez is a végén újabb 100 ezer forintba került. Aztán I. Lipóttól nyert fejedelmi engedély --- illetőleg alapítólevél folytán, apostoli lelkü főpásztoruk és atyai vezérük hívó szózatára a hivek ide tömörültek; minden család házhelyből és külsőségből álló földparcellát kapott, hol aztán a városalapító püspökük példájára 1700-ban építkezni kezdtek, úgy, hogy 1720-ban e

helység kiváltságos mezővárosi, majd később szabadkirályi városi címet kapott Erzsébetvárossal egyidejűleg,

ERZSÉBETVÁROS A KÉTTORNYÚ ÖRMÉNY KATHOLIKUS TEMPLOMMAL

mely az örménység második főhelye a főtéren emelkedő, 1791-ben felszentelt kéttornyú templomával. Azonban érdekes, hogy a nagyrészt ma is meglévő hangulatos ősi házak nem a magas, hegyes fedélzetű örményjellegűt mutatják, mint a bukovinai, vagy galíciai fajrokonoknál, hanem az akkor divatozó általános erdélyi építési modorban vannak tartva.

A keresztielvény, a védőszent fülkéje, a latin, vagy örmény felirat, évszám, a családi cimere még ma is sok házon feltalálhatók, a művelődéstörténet kutatóinak nem kis öröme.

Az örmény-telepek alapítói jórészt iparüzéssel és kereskedéssel foglalkoztak s a világhírű kordován és szatján-bőripar révén áruikkal mint híres tímárok nemcsak a Kelet, de a Nyugat világpiacait is fölkeresték. Az örmény céhek képviselői nagy befolyással bírtak s az örménység foglalkozását jelképező és *Verziresszky* Oxendiusz (1690—1715) által alapított társulatok tagjai megfordultak Lipcsében, Danzigban, Hamburgban, Konstantinápolyban. Személyes összeköttetésben állottak Bécs, Lemberg, Veince örménységeivel s Erdély közgazdaságának jelentős tényezői voltak. Hiszen a 18. században már husz bőrgyár volt üzemben Szamosujvárt. A keleti kereskedelemnek országgrészünkre kiterjedő megújodását célozná az az újabb okos terv, mely hír szerint Erdélybe Keletről ismét örmény betelepítők segítségével friss üzleti tőkét és kereskedelmi szellemet szándékoznék átültetni, hogy Apafy fejedelem kereskedelmi eszméje az erdélyi örmények fölfrissült soraiban ujjaszülessék.

Még ezelőtt két emberöltővel a városi cégek tulajdonos része Erdélyszerte örmény volt, sőt a falvakban is a szatócsok, korcsmárosok, mészárosok, mezőgazdák, közvetítő alkuszok közt sok örményvel lehetett találkozni.

A papi hivatás épen mindig talált egyénekre, azonban egyeseknek más értelmiségi pályákon elért sikerei csábítólag hatottak és mind több-több családot vontak el a reális foglalkozásoktól, a bankhivatalok kivételével. Pl. ilyen nagy esemény volt, midőn Jakob

Bogdán szamosujvári polgármester, mint az örménység képviselője, az erdélyi Guberniumnál főkormányiszter tanácsos s később főispán lett, vagy amikor Karátsony Guido, az ismert örmény-nábob grófi rangot nyert.

S ha akadt is példa reá, hogy zseniális politikusok, orvosok, jogászok, tanárok és más észbetelehetségek kerültek ki az örménység kebeléből, a kereskedelmi téren támadt réseket nem lehetett ellenúlyozni a hivatalnoki pálya túltengésével.

Igaz, hogy Kiss, Lázár, Czetz, Mály tábornokok Gorove, Lukács, báró Dániel miniszterek; Ákontz Kövér, Esztegár, Govrik érsekek; Lukácsi, Szongor Ávedik, Gábrus, Patrubány tudósok és költők; Hollósy Kornélia (a magyar csalogány), Csiky Gergely, Petelei István, Hollósy Simon írók és művészek nagy hírnevet szereztek az erdélyi örménységnek: ámde nemes származású betelepülő elődök egyszerű kereskedő és iparos léükre voltak azok, akik munkájukkal, szorgalmukkal, takarékoságukkal, ősi hagyományaik és egyházi szertartásaik ápolásával az utódok jövőjének erkölcsi és anyagi alapjait megvetették.

Ami az örmény nyelvet illeti, az, mint a keleti kereskedelem egyik segédeszköze, ma sem vesztette fontosságát, miért is az az erdélyi örmény katolikus iskolákban jelenleg is oktatás tárgyául szolgál, miként volt a két örmény város alгимnáziumainál még államosításuk után is. Azonban egyébként a legöregebb egyénekben, a tudósokon és a műkedvelőkön kívül nálunk jóformán csak az egyházra szorítkozik az örmény-nyelv tudása, hol VI. Sándor pápa engedélyfolytán 1686 óta áll fenn. Különben az elismerés újabb jele a gr. Majláth püspök meleghangú pásztorlevelében, melyben ő, mint az örmény szertartású római katolikusoknak szintén főpásztor, a jubileum alkalmából az 160 éves örmény kereszténység szellemi örökségét, a sértetlenül megőrzendő ősi örmény ritust köti lelkére az erdélyi híveknek. Sőt egyenesen e célból vikárius hatáskörrel püspöki biztost küldött ki.

A magyar országgyűlésen 1868-ban törvényt iktatott örm. kath. egyház erdélyi négy hitközségének a területén élő örményeket az ősi örmény szertartásukon kívül a keleti arcforma, a nemzeti konyha, az ősi fennmaradt hagyományok és különösen nagy védőszentjük, *Világosító Szent Gergely* kultusza fölössze. E közös néprajzi jellemvonások még az erdélyszerte másutt szétszórtan élő örmény családoknál sem halványultak el végképen az egyéb ismert faji tulajdonságokkal együtt.

Azonban az ősök iránti kegyelet mellett mindezek előtt hálások az örmények az erdélyi országgyűlésnek, mely őket 1840-ben honfiusította, és hálások magyar nemzetnek, mely az Apafy korszaktól kezdve a legújabb impérium változásig a keleti néptörzsek

a jogegyenlőség és a többi közszabadságok áldásalban részesítette. Ezen hálán kívül még az is emeli az erdélyi örmény jubileum jelentőségét, hogy Nagy Arménia: az őshaza Áni székeslővárosából 1239-ben, tehát közel 700 esztendővel ezelőtt pogányhadak elől menekülni kényszerült örmény lakosságnak a hontalansága előbb Moldovában, majd Erdélyben, egy szóval éppen a mai Románia területén ért véget.

Aztán miként ismeretes, a befogadásért cserében a betelepült örmény nép Erdélyben szintén városokat alapított, saját kebeléből hazaszerető és honvédő, hasznos és áldozatkész honpolgárokat szolgáltatott, továbbá a néptestvérség ápolásával és a magyar néplélekkel összhangzó érzületével kiérdemelte, hogy az isteni Gondviselés által irányított negyedezredéves mulija, most rokonszenvvel és megértéssel találkozzék.

Aki pedig a jelen jubileumi évben a pünkösöd utáni negyedik szombaton véletlenül megfordul Szamosujvárt, az tanuja lehet a Világosító Szent Gergely napi körmenet kétszeres kegyeletől áthatott keleti pompájának.

Merza Gyula.

Iskoláink.

Megint súlyos csapások érték a magyar felekezeti középiskolákat. A református és unitárius gimnáziumok egy legújabb rendelet értelmében *nem adhatnak érvényes bizonyítványokat az iskolai év végén, mert tantérvükbe a francia nyelv helyett az angolt vezették be.* Nem ellenszegülés volt ez az egyházi főhatóságok részéről, hanem annak a testvéri viszonynak szükségszerű következménye, amelyben állanak az angolokkal és az amerikaiakkal. Felterjesztésben kérték az állami tantervtől való ez eltérés engedélyezését. A válasz késett. Jóhiszeműleg bevezették az angolt és most anélkül, hogy a kérésre választ kaptak volna, megkapták ezt a rendeletet, amely sok ezer magyar gyermeknek rontja el a nyári üdülését, mert francia nyelvből a jövő iskolai év elején külön vizsgálatot kell tennie.

Második rendelet: *Magántanulók felekezeti iskolákban, melyeket a rendelet egyszerűen magániskoláknak minősít, nem tehetnek vizsgálatot.* Azok a magántanulók, akik ilyen iskolába iratkoztak be és ezek tanterve, tankönyvei és utasításai szerint készültek, csak a legközelebbi állami iskolákban vizsgázhatnak. De itt aztán vizsgázhatnak júniusban még akkor is, ha eddig nem franciát, hanem az angolt tanulták; ha most elveszik a franciát s a hátralévő két hónapban szorgalmasan tanulják, bizonyítványt is

kaphatnak, amit nyilvános tanulók csak szeptemberben tehetnek, még abban az esetben is, ha azonnal kezdik a franciát tanulni.

Továbbá: Az aradi, dévai, szilágysomlyói r. kath. fiu, a szatmári r. kath. fiu- és leány-, a kolozsvári ref. leány-, a tordai unitár. fiu-gimnáziumok nem adhatnak ki érvényes bizonyítványokat. Ezek növendékei csak meghatározott állami gimnáziumokban vizsgázhatnak.

De itt még nem ér véget a csapások sorozata. Fejünk fölött függ az a rendelet, amely eltiltja, hogy *egy tanuló más felekezeti iskolába iratkozassék be*, ellenben azt megengedi, hogy állami iskolába beiratkozzék. Tehát a beszercei román vagy református tanuló nem iratkozhatik be az odaváló ágostai evangélikus gimnáziumba, hanem keresnie kell valahol kisebb vagy nagyobb távolságban — de mindenesetre aránytalanul nagyobb költséggel — egy intézetet, ahol tanulásra szomjas lelkét felüdítse.

Pöröly-csapások ezek a magyar iskolákra s ezeken át a magyar fajra, arra szánva, hogy az iskolák életét megnehezítsék, a tanulók létszámát megapasszák, az intézetek működését megfojtsák. *Magyar ifjuságunk nemzeti szellemű nevelése van veszedelemben!*

Ki lehet-e védeni ezeket a csapásokat? Mostoha sorsunkban hová forduljunk, minő mentő eszközöket ragadjunk meg?

A múltba tekintek s ott azt látom, hogy minél súlyosabbak voltak a csapások, annál mélyebbről jöttek a néplélekből azok az erők, amelyek a nemzetet megacélozták a szenvedések elviselésére s a csapások kivédésére.

A szabadságharc után következő sötét korszak az iskolák életébe szintén súlyos pöröly-csapásokat hozott. Szaporítani kellett a tanárok számát annyira, hogy az egyházak közpénztára képtelen volt a terheket hordozni. Ha nem tesznek eleget a rendeletnek, az iskolákat akkor is a bezárás veszélye fenyegette.

És mi történt? Nemcsak a történelem lapjai szólnak róla, hanem ma is közöttünk működő szemtanúk is, hogy megint megnyílt az *élő kincses kamra*, amely kimeríthetetlen, mikor pótolhatatlan kincsünk, fajiságunk, nemzeti kultúránk, őseinktől örökölt szellemi-erkölcsi valónk megmentéséről van szó. És az önkényuralom sötét viharos böruja alatt nem pusztult el semmi e kincsünkből, hanem élt és éltette a lelkeket, hogy aztán az első napsugár hatására derülten életre sarjadjon.

Mert ki vehet erőt a szeretet hatalmán?

Meg lehet-e semmisíteni olyan intézményeket, melyeknek gyökerei a nép lelkébe fogóznak s onnan szívják magukba az életadó nedvességet, az életerőt? Le lehet-e tépni az édesanya emlőjéről a csecsemőt úgy, hogy az édesanya nyugodtan élje tovább életét?

A sors intézkedése, hogy a magyarság szive az üllő szerepét kezdi hordozni. Minél többször csap le a kalapács, annál erősebbé, acélosabbá teszi az üllőt. Minél többször sújtanak rá, annál rugalmasabban áll ellen. Hiszünk a néplélek megtartó erejében, hiszünk az üllő acélosságában és hisszük, hogy ezek a csapások nem elernyesztik, hanem felemelik a magyar csakazértis lelket abban a vallásos gondolatban, hogy ezek a nehéz napok az önmagunkba mélyedésnek, a magunkbaszállásnak kemény, de tisztító tűzű iskolája, amelyből lelkileg megtisztulva, erkölcsi és szellemi értékekben meggyarapodva fogunk kikerülni.

Dr. Gál Kelemen.

KÜLFÖLD

A franciák ébredése. A hatalmi mámorból — úgy hirdik — rendre-rendre mégis kijózanodnak a franciák. Ma már a kormány maga készít olyan terveket, amelyek a Ruhr-vidék kiürítését lehetővé tennék. Egy ilyen tervet a francia kiküldött az angoloknak is bemutatott s állítólag a tervvel a neheztelő szövetséges tetszését meg is nyerte. Ma tehát a franciák ugyancsak keresik az angolok helyeslését és jóakarátát, holott nemrégiben még fittyet hánytak nekik. A francia munkásság erőyes rosszallását fejezte ki az Essenben történt katonai vérontás miatt. A polgárság körében is egyre nő az elégedetlenség a Poincaré-kormány politikájával szemben. Az egyik nagy francia újság nyíltan is kifejezi lesújtó véleményét a Poincaré-kormányról, amidőn ezeket írja: Mikor a mostani kormány átvette a hatalmat, elégedetlenek voltunk a győzelem eredményével, de magát a győzelmet senki sem merte kétségbe vonni. Ma a Poincaré politikája következtében az is kétséges, hogy csakugyan győztünk-e? Ha Franciaország ma eredmények nélkül kivonul a Ruhr-vidékről, ez annyit jelent, hogy Németország katonailag is győzelmet aratott felettünk. A megszállás folytatása tönkretesz minket, de mégsem hagyhatjuk annyiba, amíg eredményeket nem értünk el. — A francia lap szerint egy megoldás volna, ha a Népszövetség lépne közbe. Mindezek a jelek és megnyilatkozások amellel szólnak, hogy a franciák ébredése megkezdődött.

Papok sanyargatása Oroszországban. A bolsevista rendszer gazdasági tekintetben sokat változtatott a tulzó politikáján. Annál keservesebben támadja a régi életfelfogást, a hitet, erkölcsöt. Ismeretes dolog, hogy a szovjet kormány az egyházak felszereléseiből az arany- és ezüst tárgyakat elkvarálta és pénzzé tette.

A görögkeleti egyház még valahogyan fenn tudja magát tartani, mert hivei oroszok, ellenben a római katolikusoknak, protestánsoknak nagyon sanyaru a helyzetük, mert hiveik nem tartoznak az uralkodó fajhoz. Oroszország nyugati határán például sok a lengyel, akik tulnyomóan katolikusok. A bolsevisták nemrégiben a lengyel-katolikus papok közül nagyon sokat elfogtak és többeket, így egy érseket is, halálra ítélték. Az érseknek ugyan megkegyelmeztek, de több előkelő papon végrehajtották a halálos ítéletet. A parasztok papjaik kiszabadítása céljából fölkeléseket rendeznek. Ezek ellen a bolsevista kormány nagy kegyellenséggel jár el. Így nemrégiben Zitomir város környékén 340 földmivest végeztek ki. Varsóban, a lengyelek fővárosában nagy tüntetések zajlottak le Oroszország ellen. A tömeg olyan fenyegetően viselkedett a szovjet követség épülete előtt, hogy katonaságot kellett kivézényelni a szétosztására. A katonaság sortüzet adott a tömegre, nagyon sokan megsebesültek.

Budapest megszállása a jóvátételi bizottság előtt. A párisi jóvátételi bizottság most tárgyalja a magyar fizetési kötelezettségeket. Amint az „Adeverul” című román lap írja, az egyik utóbbi gyűlésen szóba került, hogy Budapest megszállásáért a románok tartoznak-e kártérítéssel. Magyarország tudniillik ötezer milliót követel ilyen címen Romániától. A tárgyalások során az angol kiküldött, Bradbury, Magyarország igényeit támogatta s kijelentette, hogy Románia annakidején indokolatlanul szállotta meg a védtelen Budapestet, tehát felelős az általa okozott károkért s Románia kiküldötte ezzel szemben azt vitatta, hogy a román hadsereg a franciák biztatására, tehát az antant tudtával vonult be Budapestre. A jóvátételi bizottság a magyar követ jelentését is meghallgatja s csak azután dönt az ügyben.

Rossz hírek a közeli Keletről. A világsajtó mostanában sűrűn foglalkozik Oroszország viszonyaival. Az egész világot érdeklő kérdés: mi lesz a nagy beteg Lenin halála után. Némely lapok máris sötét színben festik a helyzetet: tudni vélik, hogy Lenin után a harcias politika fog felülkerekedni. Egy angol újság, a Morning Post jelentést közöl, amely szerint Besszarábia határán bolsevista csapatok gyűltek össze. Hasonló jelentés érkezik Belgrádból is. A külföldi lapok azt sejtetik, hogy a hadi készülődések Románia ellen irányulnak. Ezzel szemben bukaresti lapok azt írják, hogy az orosz és román kormányok között békés kereskedelmi tanácskozások folynak, ami tehát cáfolata volna a riasztó háborus híreknek. E hírekkel kapcsolatosan a brassói Kronstädter Zeitung a román hadügyminiszter értesüléseire hivatkozik. A hadügyminiszter szerint az orosz hadsereg újászervezése csakugyan megkezdődött és a külföldön élő, hadköteles orosz polgárokat föl szólították, hogy katonai szolgálatra hazasiessenek.

Enyhülés a külpolitikában. A kis antant létrejövetele Magyarország ellen irányult s Magyarország ellen irányult a kis antant politikája is. Most, ezzel az iránnyal ellentétben a cseh külügyminiszter, Benes olyan cikket irt a legtekintélyesebb bécsi újságba, a *Neue Freie Presse*-be, amely azt hangoztatja, hogy Magyarország szemben ezentul más politikát kell követni s arra kell igyekezni, hogy Magyarország is részese legyen a közép-európai államok közösségének. Ennek a cikknek igen nagy jelentőséget kell tulajdonítanunk, mert a kis antant megteremtője éppen Benes volt, akinek nagy része van a viágháborút befejező békeszerződések megkötésében is.

Valószínűleg ezzel függ össze az a híradás, hogy a magyar miniszterelnök, gr. Bethlen István nem sokára fel fogja keresni a kis antant miniszterelnökeit. Ha így áll a dolog — és reméljük, hogy így áll — akkor talán igen rövid idő alatt nagy enyhülés fog bekövetkezni a közép-európai helyzetben s ennek minden állam csak hasznát fogja látni, de hasznát látjuk mi is, romániai magyar nemzeti kisebbség.

Az interparlamentáris unió ülése. Az interparlamentáris unió egy előkelő testület, amely a világ minden műveit állama országgyűléseinek tagjaiból alakul. Székhelye Genf városa (Svájcban), a célja pedig az, hogy az országok és nemzetek között a megértést munkálja s ez által lehetővé tegye a világbéke létrejövését. Ebben az évben április hó 9-ik napján gyűlnek össze az unió tagjai Bázelen, a Rajna két partján fekvő gyönyörű svájci városban. A mostani gyűlés tárgya a nemzeti kisebbségek helyzetének megvitatása, mert az unió már régebben megállapította, hogy ennek a kérdésnek megfelelő rendezése jelentős lépés volna a világbéke felé s éppen ezért elhatározta, hogy arra tervezetet készít és azt az érdekelt államok kormányainak figyelmébe ajánlja. Természetes, hogy a minket igen közeli érdeklő tárgyalások eredményéről be fogunk számolni, mihelyt módunk lesz rá.

A Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet Részvénytársaság közgyűlése.

A Minerva részvényesei ápr. 3-án gyűltek össze, hogy az igazgatóság és felügyelő-bizottság működését ellenőrizzék. A részvényesek jóleső érzéssel állapíthatták meg, hogy amikor részvényjegyzésükkel a Minerva megalapításához hozzájárultak, valóban bölcsen cselekedtek. A szerény keretek közt megindult vállalat az elmúlt két év alatt hatalmas vállalattá izmosodott, amely egyik hivatott óra a kultúrának. Ellátta iskoláinkat a szükséges könyvekkel, szépirodalmi és tudományos könyveket, folyóiratokat adott ki, a Magyar Nép szerény példányai szintén a Minerva üzleti ügyessége alapján kopogtatnak be minden szombat az olvasó ajtaján.

A közgyűlést dr. Óvári Elemér igazgatósági elnök vezette. Dr. Vékás Lajos ügyvezető igazgató ismertette az elmúlt üzleti évet, jelentéséből a Minerva összes üzletágának szép fejlődése tünt ki. A legnagyobb forgalmat a

könyvkiadó üzletág mutatta, 1922-ben 201,300 darab könyv jelent meg a Minerva kiadásában. Erős ütemben fejlődtek a vállalat többi üzletágai is, u. m.: a nyomda, könyvkötő üzem, cinkográfia és könyvkereskedés. Cinkográfia az első klisé készítő-gyár Új-Romániában. Ez új üzletág meghonosítása nagy szolgálatot tesz a tudomány és művészetnek. Az 1922 évi mérleg 750,000—L. alaptőke mellett 98,278·15 L. tiszta nyereséggel zárult, a közgyűlés határozata alapján minden részvény 8 1/2% osztalékot kap, a kamatadót a vállalat fizeti.

Dr. Illés Gyula felügyelő bizottsági tag indítványára a közgyűlés a Mérleg- és Eredmény-Számlát jóváhagyta és az igazgatóság, valamint felügyelőbizottság működésére nézve a felmentvényt megadta.

Hadházi Sándor részvényes indítványára a közgyűlés jegyzőkönyvben fejezte ki elismerését az igazgatóságnak és felügyelő-bizottságnak, valamint Dr. Vékás Lajos igazgatónak és Tordai József cégvezetőnek.

Dr. Nagy László igazgatósági tag javaslatára a közgyűlés kimondta, hogy 500,000 leu erejéig elsőbbségi kötvényt bocsát ki. Az elsőbbségi kötvények ép annyi kamatban részesülnek, mint amennyit a részvényesek kapnak. Ezzel szemben még az az előnyük is megvan, hogy legalább 8%-ot még akkor is biztosít nekik a Minerva, ha a régi részvényeseknek az osztalékból nem jutna. További előny még az is, hogy az elsőbbségi kötvények tulajdonosa a Minerva később kibocsátandó részvényeiből ép oly árfolyamon vásárolhat, mint a régi részvényes. Felhívjuk olvasóink figyelmét a Minerva kötvényeire és kérjük olvasóinkat, jegyezzenek elsőbbségi kötvényt, a legkisebb jegyzés 1000 L., aki még áprilisban belizeti az összeget, már részesedik az 1923 évi nyereségben. Az elsőbbségi kötvények aláírásának határideje április 30.

A közgyűlés után megtartott igazgatósági ülés Dr. Vékás Lajos igazgatót vezérigazgatóvá, Tordai József cégvezetőt igazgatóvá nevezte ki.

Gazdasági gépek és eszközök.

Vetőmagok

Műszaki Cikkek kaphatók!

Hann és Társa Gép és Műszaki Kereskedelmi r. t.-nál
Cluj-Kolozsvár Str. Reg Mária
(volt Deák Ferencz-utca) 11.

Telefon 2—36. Sürgöny cím: Hanncomp.

HÍREK

Mikor a harang megkondul. A németek összefartásának és a nemzeti műveltségért folytatott elszánt küzdelmének meghatározó példáját nyújtja Strassburg városa. Ez a szép, nagy német város azon területen fekszik, amelyet a békekötés alkalmával örökösén Franciaországhoz szakítottak. A város német művelődési intézményei, iskolái az új uralom alatt nagyon mostoha sorsra jutottak. Ott is az egyházak állottak a nemzetvédő munka élére: magukra vállalták az iskolák fönntartásának gondját. A német lakosság lelkesen követi és támogatja vezetőit. Az iskolákat egyházi adóból tartják fenn, ám az adó kirovásának nagyon érdekes módját találták ki. Mikor ugyanis vasárnap a székesegyház harangja megkondul, minden családfő egy perselybe beleteszi a rája rótt adó összegének egy hétre eső részét. Egy-szerre teszik ezt mindnyájan — harangkonduláskor a szívek is összedobannak Strassburg városában. Negyedévenként aztán minden családfő elviszi az egyházi pénztárba azt az összeget, amelyet vasárnapokon át a perselyben összegyűjtött. Vajta mi is hallani és érteni tudnók a strassburgi harang szavát!...

Hová vezet a türelmetlenség? Sajnos, sűrűn van alkalmunk rámutatni, hogy a csehek milyen türelmetlen politikát folytatnak a nemzeti kisebbségekkel szemben. Ugyilátszik, a türelmetlenség nemcsak politikai, hanem vallási téren is kilőr a „művelt” csehekből. Erről tanuskodik az alábbi eset. A csehi állam megalkulásakor némely vidéken a lakosság kilépett a katolikus egyházból s úgynevezett „csehi nemzeti egyház”-at alakított. A nemzeti egyház tagjai, ott ahol elég erőseknek érzik magukat, erőszakos támadásokat intéznek régi egyházuk ellen. Amint prágai lapok írják, a husvéti ünnepeken Radhosst községben a nemzeti egyház hívei megtámadták a katolikusokat és a plébánia épületébe is berontottak. Erre a jeladásra vallási zavargások annyira elfajultak a környéken, hogy a hatóság kénytelen volt katonai segítségért folyamodni és a statáriumot kihirdetni.

Országszerte nagy fagyok. Áprilist nem ok nélkül mondják a bolondok havának, mert a táviró az ország minden részéből nagy fagyokat jelent. Néhol a hőmérő éjszaka 7 fokra is lesüllyedt, ami már tetemes téli hidegnek felel meg. A fagyokat, az ország sok részén kemény havazás előzte meg. Általán Erdély hegyeit mindenfelé friss hó fedi. Ezenkívül több napra maradandó hó esett Csík, Háromszék, Brassó, Fogaras és Máramaros sikságain is. Nagy hóviharak voltak a husvéti ünnepeken a regátban is, melyek a táviró vonalat sok helyütt elpusztították. Amerikából is óriási havazásokat jelentenek, melyeknek ott több emberélet is esett áldozatul. Ezekben az utóhavazásokban voltaképpen a mi megkésélt, igazi januáriusi télünk köszöntött be. Mi nálunk ugyanis a tél zordonságát, a 20—30 fokos hidegeket az ázsiai szél okozza, melyet Erdély keleti határán Nemere néven ismer a székyel. A télen nem volt Nemere, ezért a télünk enyhe és hóban bő volt. Az ázsiai hideg most terjeszkedett ki fölébünk és így bizony száraz, hideg, szeles áprilissal lesz dolgunk. A hideg eleddig Erdély területén érezhető károkat

nem okozott, ellenben az Alföld szélén annál nagyobb a kár a korán virágzó gyümölcsökben. Itt ránk a most uralkodó száraz szelekből szakadhat veszedelem.

Nem tréfálnak a törökök. Mig nálunk az iszákosság mindjobban elharapózik, egyes országok legnagyobb erőfeszítést fejtik ki a pálinka-méreg ellen. Ez utóbbiak közé tartozik az újjászületett Törökország is. Konstantinápolyi hírek szerint mindenkit, aki alkoholos italok fogyasztásán találunk, 30 botbüntetéssel büntetnek meg. A botbüntetés az idegeneknek is kijár. (Bizony, mi is szívesen lemértük volna a 30 botot azoknak a magyar legényeknek, akik Kolozsvárt a husvéti öntözés színe alatt állatián lelták magukat és garázda énekszóval tele ordították a várost. Végtelenül szomorú dolog, hogy magyar szülők csak ennyi becsületre tudják tanítani gyermekeiket. Hát mindenképpen csuljává kell lennünk más fajta népeknek?)

Két világ. Nemrégiben olvastuk az egyik napilapban, hogy Galiciában rablóbandák fölássák a világháború hősi halottainak tömegsírjait. Ezzel a páratlan vadsággal szemben az emberies érzéseknek ad kifejezést a magyar kormánynek egy intézkedése, amely a hősi halottak sírjainak megbecsülését rendeli el. A háború áldozatainak sírjait a hatóságok és a társadalom közösen gondozzák, borostyánnal, rózsával ültetik be. A rendelet szerint a volt ellenséges katonák, hadifoglyok sírjait éppen olyan kegyelettel kell körülvenni, mint a volt szövetségesekéit.

A magyar evangélikusok figyelmébe. *Románia magyar evangélikusságának* egyetlen sajtóorgánuma az „Evangélikus Néplap” címen havonta megjelenő egyházi és iskolai időszakos lap. Állandóan nyilvántartja a romániai zsinat-presbyteri ág. h. evangélikus egyház ügyének állását; az „evangélikus felek” rovatban képekkel illusztrálva megrajzolja az evangélikus egyház vezetőinek képét; „iskolaügyi” rovatában égető iskolai problémáinkat ismerteti; „seregszemle” rovatában az egyes egyházak történetét hozza; a kolozsvári magyar evangélikus egyház védekező küzdelmének a száz egyházzal szemben állandó harcosa; „innen-onnan” rovatában bel- és külföldi egyházi híreket ad hazánk, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Magyarország, Ausztria és Németország evangélikusságának eseményeiről; „közgazdaság-gazdaság” rovatában a kertészet, állat- és növénytenyésztés körére is kiterjedő, aktuális kérdéseket tárgyal; „tudományos” rovata ismeretterjesztő kérdéseket ölel fel. Az „Evangélikus Néplap” nem hiányozhatik Románia egyetlen magyar evangélikusnak asztaláról sem, a zsinat-presbyteri evangélikus egyház végleges kialakításának, az ezzel kapcsolatos nehéz — belső és külső ellenségekkel vivandó — harc óráiban! A lap felelős szerkesztője dr. Fritz László ügyvéd, munkatársai sorába tartoznak Románia magyar evangélikusságának legjobb tollforgatói. Munkatársainkkal készségesen szolgál a szerkesztőség és kiadói hivatal Cluj Kolozsvár, Călea Regele Ferdinand (vö. Wesselényi Miklós-utca) 11 szám. IV. 1.

Harangszentelő ünnep. A múlt hó folyamán a *torduszentlászói* buzgó és lelkes ref. gyűfikezet győnyöritő új harangjának felavatása alkalmával szép ünnepségeket rendezett, amely ünnepségek alkalmával nagy sikerű kifejezést talált az a nemes kulturmunka, mely a derék népével a fáradhatatlanul tevékeny lelkész G. A.

vács István végez. Az ünnepségek a délelőtti istentisztelettel kezdődtek. Az istentiszteleten a helyi daloskör nagyszerű énekszámai mellett *Mihályffy Irén* és özv. dr. *Török Istvánné* urnők megkapó hatással előadott énekszámai ragadták Istenhez a lelkeket. Az alkalmi prédikációt *Vásárhelyi János* kolozsvári lelkész, a felavató beszédet *Csűrös József* esperes tartotta, az új harang történetét pedig *G. Kovács István* lelkész ismertette. Délután vallásos összejövetel volt, melyen a Daloskör és a Női énekkar szép énekszámai mellett, *Mátyás P. Sára*, *Csáni Mihály*, *Ambrus Ferenc*, *Csáni Boni* szavatai szereztek gyönyörűséget a templomot betöltő hallgatóságnak, kiegészítve az értékes tanításokat. Este 7 órakor a Daloskör rendezett szépen sikerült hangversenyt, melyen a daloskör énekszámai mellett dr. *Török Istvánné* művészi magaslapon álló énekszám, *Péter Ferenc*, *Györkös István*, *Tamás A. András*, *Mátyás György* és *Vass Mariska* által igen ügyesen előadott monológok, dialogok szerepeltek műsoron és tették igen élvezetessé az estélyt, melyet táncmulatság fejezett be. Igazi ünnepnap volt ez. Nemcsak Tordaszentlászló, de a vidék magyarságának is szép ünnepnapja. Méltóan illeti elismerés ezért a Daloskör lelkes vezetőjét *Székely László* áll. tanítót és az egész kulturumunka páratlan agilitásu irányítóját *G. Kovács István* lelkészt.

Uj könyv. *T. Imets Bélának* május havában jelenik meg *Havasalji csokros róza* című regénye. Ez a költői nyelven megírt szomorú történet a nagy világháború sodrában két fiatal, egymástól messze sodort szerelmes szív vágyait, álmait, sejtéseit mondja el. Megszólalnak benne a fák, virágok, tüzek és messze szálló felhők. A mű mintegy 120 oldalos, ára 30 leu. Előjegyzéseket szívesen fogad a *Székely Író* kiadóhivatala, Gheorgheni—Gyergyószentmiklós.

Magyar faluk élete.

Zabolá ünnepe. A zabolai ujonnan szervezett dalárda lélekemelő ünnep keretében áldozott husvét-másodnapján *Petőfi szellemének*, *Kónya Erzsébet* ref. tanítónő és *Kákay Ernő* ref. kántor-tanító vezetése mellett a következő műsört adták elő: A vegyes kar régi dalokat énekelt. *Szaboltska Mihály* „*Petőfi lelke*” című költeményét szavalt *Kónya Erzsébet* ref. tanítónő, igazi átérzéssel. *Petőfi életéről* felolvasást tartott *Kónya Gábor* ref. lelkész. *Petőfi* verseket szavaltak: *Aulinger Piroška*, *N. Juliska*, *Székely András*, *Házmán Pál*. Énekeltek *Csákány Géza*, és *Buchinger Mihály*. *Petőfi* költészetéről beszédet tartott *Ujlaki János* róm. kath. plébános. Az *Atku* című verset megjelentették: *Pozsony Jenő*, *Opra Szabinka*, *Szabó István*. A rendezőség ez uton is hálás köszönetet mond mind a vegyeskar, mind a férfikar minden egyes tagjának, valamint a dalárda vezetőjének *Kákay Ernő* ref. kántornak és a szereplőknek is, akik nagy odaadással igyekeztek *Petőfi* felkérésére emelni a közönséget. Az előadás jövedelme a dalárda javára folyt be.

A buzai ref. egyház 1923 március 17-én műsoros estélyt rendezett, melynek számain az iskolás gyermekek előadásai szolgálták. Előadták a gyermekek *Álom az erdőben*, *Tündérorságban*, *Sobri Jóska* c. gyermekszindarabokat s kedves játékkal osztatlan sikert arattak. Április 2-án bállal kapcsolatban a Ref. Ifj. Egylet tagjai adták elő nagy sikerrel *Csepreghy: A piros bugyeláris* c. népszínművét. Nindkét előadás jövedelme a ref. iskola alapjait növelve a közönség áldozatkészsége folytán.

Egy tanító ünnepe. A székelyszentistváni műkedvelő ifjuság f. hó 2-án este az iskola termét zsufolásig megtöltő és a vidékről is nagyszámban oda-sereglett közönség előtt színre hozta a „*Tolonc*” című népszínművet. A szereplők mindnyájan derekasan megállták helyüket, a jók közül a legjobbak voltak: *Nemes Ágnes*, *Józsa György*, „*Kriszsa*”-*Nemesné*, *Kiss Lajos*, *Ambrus Amáli*, *Nemes József*, *Nemes Á. Feri* és *Kádár Elek* műkedvelők, akik valamennyien dicséretesen játszottak és a nagy közönség tapsviharát élvezték. Az utolsó felvonás végén meglepetésszerűen az ifjuság érdemes tanítójának *Vargyas Ferencnek* *ibolyakosarat* nyújtott át hálája és elismerése jeléül.

Homoródszentpéteren is hasznos szórakozással töltötték a telet székely testvéreink. December folyamán tartottak egy *Dávid Ferenc* estélyt *Petőfi* ünnepélyvel kapcsolatban *Bedő Miklós* lelkész rendezése mellett. Azután az ifjusági egylet *Ajtai József* tanító vezetésével februárban előadta a „*Kintornás család*” című népszínművet, mely estélynek jövedelméből az eddig nélkülözött színpalakat szereztek be, márciusban az *Unitárius Nőegylet* tartott egy műsoros estélyt *Bedő Miklós* lelkész vezetésével. *Bedő Miklós* lelkész vezetésével az eddig nélkülözött színpalakat szereztek be, márciusban az *Unitárius Nőegylet* tartott egy műsoros estélyt *Bedő Miklós* lelkész vezetésével. *Bedő Miklós* lelkész vezetésével az eddig nélkülözött színpalakat szereztek be, márciusban az *Unitárius Nőegylet* tartott egy műsoros estélyt *Bedő Miklós* lelkész vezetésével. *Bedő Miklós* lelkész vezetésével az eddig nélkülözött színpalakat szereztek be, márciusban az *Unitárius Nőegylet* tartott egy műsoros estélyt *Bedő Miklós* lelkész vezetésével.

A „Glausch“-féle „Haematicum” aromatikus vas- és mangán elixír

a legnevesebb orvosok által ajánlva vérszegénység, szápadtság, étvágytalanság és gyenge testi állapotoknál.

Ize igen kellemes s nagyban javítja a közérzést! — Napjában étkezéskor vagy azután 1—2 evőkanállal. Gyermekeknek kevesebb.

Kapható mindenütt!

Vezérképviselet Nagy-Románia területére:

Cosmos nagydrogeria Cluj—Kolozsvár.

GAZDASÁGI ÉS SZÖVETKEZETI MUNKÁK ÉLETTÉ

A szarvasmarhák rühességéről.

Irta: László Tibor járási állatorvos.

Házi állataink között a háboru alatti és utáni időben gyakran előforduló megbetegedés a rüh. Különösen a téli istállóztatás alatt nyer nagyobb elterjedést az állatállományban és a tavaszi munkáltatás ideje alatt fejt ki igen káros, a szervezetet legyöngítő hatását, mely az állat elhullására is vezethet.

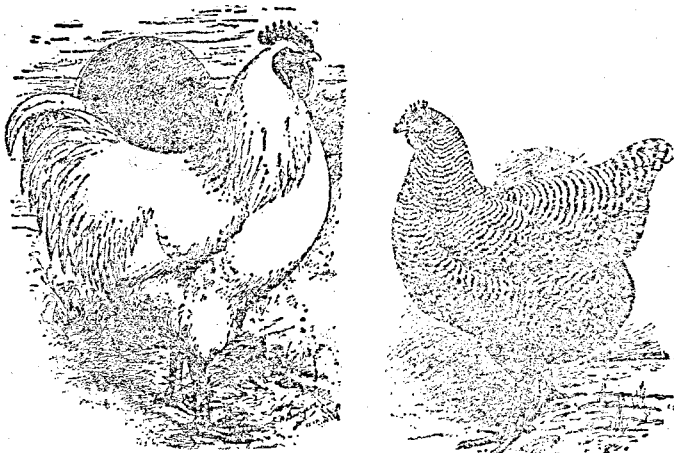
Az összes házi állatfajtákon előforduló ezen ragályos betegség a legsúlyosabban a lovat és juhot betegíti meg, míg a szarvasmarhán magától is javuló, majd ismét kiújuló enyhébb megbetegedést okoz. A lovon és juhon előforduló betegségi eseteket az állategészségtügyi törvények értelmében a gazda hatóságilag bejelenteni tartozik és beteg állatait állatorvos által gyógykezeltetni köteles. A szarvasmarha rühességét éppen enyhébb természete miatt nem kell bejelenteni. A következőkben röviden leírjuk a szarvasmarha rühességét és annak gyógykezelési módját, mely különösen a betegség kezdeti szakában a gazda által is eredményesen végezhető.

A betegség élénk viszketéssel kezdődik, amikor az állat gyakran nyaldossa magát és szilárd tárgyakhoz dörzsöli testét. A szőr rendellenesen kopik és lassanként a faroktőben, farokkocsányon, marón kezdődőleg, rendszeren a hátvonalon hosszanti sáv alakjában kihull. A szőrtelen helyeken a bőr megvastagszik, berepedezik és korpaszerű lepedékkal borítódik be. Eközben az állat a legjobb táplálás dacára lesóványodik, fejős tehén elapaszt és a gyógykezelés nélkül hagyott jószág lassanként kimerülve elhull. Ezt megakadályozandó, a gazdának mielőtt a fenti tüneteket észrevette, beteg szarvasmarháját a lehetőség szerint el kell különítenie, vagy ha erre mód nincs, a beteg állat szomszédjait is kezelés alá kell vennie, úgy, hogy az egészségesnek látszó szomszéd állatokat cnyhe, 1—2%-os langyos dohányszószal két részben lemossa, míg a beteg állatokat azonnali creolinos kezelés alá veszi. E célból egy beteg állat részére 200 gr. liszta creolint szerez be, amit négy részre osztva egy-egy liter langyos meleg vízben old fel és az alaposan megtisztított állat testének egy-egy negyed részét naponta lemossa ezen odat erős bedörzsölésével. A lemosott állatot azután lehetőleg napon megszáritja. A egész test lemosása után három napi pihenőt tart — mikor az istállóját fertőtleníti, — majd a gyógykezelést megegyszer megismélti, mely után az

állat rendszeren gyógyul és a rühességet okozó atkák a bőrben elpusztulnak. Ezen kezelési mód egyszerű, nem költséges és minden körülmények közötti eredményes.

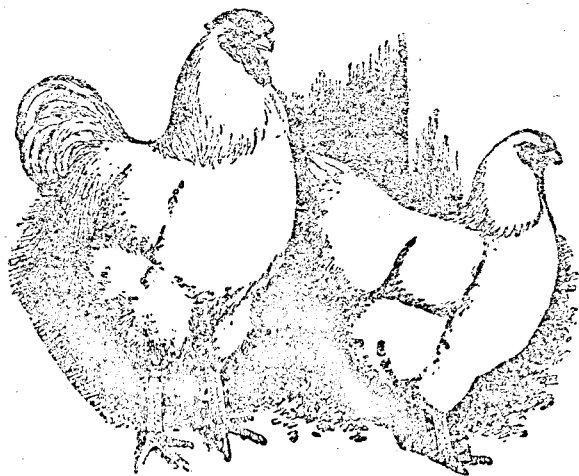
A sajtóhibák ördöge.

Egyik multkori számunkban dr. Péter Béla cikkéhez szerkesztőségünk a plimuth és orpington tyúk-

Balról eredeti plimuth tyúk, jobbról fehér plimuth kakas.

fajták bemutatására képeket akart mellékelni. Rajtunk kívüleső okokból azonban rájuk nem vonatkozó klisék kerültek a lapba. Ennek a két nemes tyúkfajnak valódi képét most itt helyesbítjük s egyuttal írásban ismertetjük a multkor közölt képünket is. Multkori szép kettős képünkön (lásd 1923/12. szám) egy belga tyúkfajtaival, az u. n. *mechelni tyúkkal* ismer-

Fehér orpington pár.

kedett meg az olvasó, balfelől a tarka, jobbfelől a kitenyésztett fehér változatban. A mechelni tyúkokat abból az alkalomból akartuk ismertetni, hogy a kolozsvári „Fauna” baromfitenyésztő társulat tulajdonába most kerültek a képen közölt példányok továbbtenyésztés, illetőleg fajnemesítés céljából. Ha a mechelni fajtákat a jelen képünkön látható fajkendermagossal összevetjük akkor mindjárt kitűnik, hogy azoknak a termete zöm-

kebb, nyaka, lábai kurtábbak, de a fejlebenyete nagyobb. Legfőbb különbségük a *gatyás lódb*, mely sem az igazi pilmuton, sem az órpingtonon föl nem léphet.

A vakond. Mindannyiunk által ismert fekete emlős állat, mely csupasz lábaival a földben mindenféle járatokat tur, a földszinére földdombokat készít, ami miatt a gazdák nagyon haragusznak rá s amikor csak szerét tehetik, pusztítják. Pedig a vakond egy igen hasznos állat, mert kimondhatatlan sok férget, lótetűt, kukacot, álcát, csimaszt stb. pusztít a talaj felsőrétégből. A vakond fészke a föld színétől fél méternyire van és május—július hónapokban 4—7 kölyköt hoz a világra, melyek a télig a fészkekben maradnak. Legelőkön, díszkertekben ahol turásaival a vakond kárt tesz, lehetőleg ne pusztítsuk, hanem fogjuk meg és olyan helyre, mint gyümölcsösbe, szőlőbe helyezzük, ahol nagy haszna miatt jobban megbecsülik. Kártétele még abban is nyilvánul, hogy a földigilisztákat is nagyban pusztítja a mely a föld termőképességére és megérésére munkájával jóhatással van. A vakond megfogása úgy történik a legcélszerűbben, hogy megleszük amikor a földet kifelé turja, a turáshoz kapával vagy ásóval óvatosan oda állunk és egy alkalmas pillanatban onnan kikapjuk.

A korpá takarmányozása. Mint értékes tápanyagot: csakis a buza és a rozs korpáját vehetjük figyelembe, mert a kukoricáé és árpáé csaknem jelentéktelen. A korpát, mint jól értékesíthető takarmányt a szarvasmarháknál, fejős teheneknél, hizó marháknál és növendék állatoknál is felhasználhatjuk. Legjobb a korpát száraz állapotában más takarmányok közé keverve etetni, mert főzni, besavanyítani, fülleszteni semmi haszonnal sem jár. Az állatokat a korpá etetéséhez fokozatosan kell hozzászoktatni és egy kifejlet állatnak naponta 2 kg. mennyiségnél többet ne adjunk. A kövérsértések a korpát nagyon nehezen emésztik meg, így táplálásuk ezzel nem sok haszonnal jár. A lovakat korpával nagyon óvatosan etessük, csak igen kevés mennyiséget adjunk nekik, mert attól igen könnyen kólikát kapnak.

Mire képes az emberi kapzsóság?

Az ember szeret magának azzal tetszelegni, hogy a „teremtés koronájá”-nak tartja magát. A királyok, császárok fejét ékesítő koronák csillogó ékkövekkel vannak kirakva, a „teremtés koroná”-ján e drágaköveket az *crények* helyettesítenék. E lap előbbi számaiban közölt kitévéses tifusszal kapcsolatban vegyünk ki a „teremtés koronájá”-ból két ilyen drágakövet s mutassuk be az Őntelt Embernek.

Észak-Amerikában ezeltől 60—70 évvel nagy tömegekben élt egy galambfajta, az u. n. vándorgalamb, mely óriás csapatokban vándorolt erdőkben levő költőhelyéről más vidékekre ételmet keresni. Rettenetes nagy számokról fogalmat nyújthat az, hogy a mondott időben az akkori becslések szerint egy-egy ilyen csapatban a galambok száma sok millióra, sőt némelyek szerint 1—2 milliárdra rugott, úgy, hogy tömegük a Napot is elhomályosította. Jött azonban a „teremtés koronája”. Az 1870 es években már mintegy 12000 ember foglalkozott hivatásszerűen galambpusztítással. Ezek a különböző módon elfogott, vagy megölt galambokat Észak-Amerika városaiba szállították, hol csak izletes husuknál fogva nagy keresetnek örvendettek, hiszen csak egy kisebb városban is (Petoskey) egyetlen ételmiszerkereskedő 1879-ben fél millió darabot adott el belőle. De az emberi kapzsóság ezzel még nem elégedett meg. A költőhelyeken a fészkekkel megvakított fákat levágták s a galambliókkal dísznöket hizlaltak. Ennek az embertelen pusztításnak a vége az lett, hogy vándorgalamb ma már nincs, legutolsó élőpéldánya is elpusztult már egyik amerikai (cincinnati-i) állatkeriben 1915 ben. *Ezt a madarat tehát az emberi kapzsóság pár évtized alatt az utolsó szőlőg kiirtotta.* De hasonló sorsnak néz elébe egy csomó más állatfaj is (kócsag, hód, bölény stb.), ha csak valami hatósági intézkedés ennek megakadályozására nem történik, amit Oroszországban és Amerikában a bölényt illetőleg már meg is tettek.

A kitévéses tifusz egyedüli terjesztője a ruhatetű, vagyis ha ez kipusztulna, az emberiség ettől a veszedelmes nyavalyától örökre megszabadulna. Pedig ezt a förtelmes és veszedelmes férget kiirtani nem is volna nehéz dolog. Ha csak egy évben a világon mindenki legalább minden két hétben tiszta fehérneműt váltana, ezzel a ruhatetű már kipusztulna a föld színéről; mert ha sok ki is kalandozik közülök a felső ruhára, azok rendre mind visszatérnek a fehérneműbe, mert hiszen ott jutnak táplálékhoz.

Az egészséges macska még a talpát is tisztán tartja, a páva azt a tollat, melyet nem tud megtakarítani, inkább kitépi, de nem tűri magán, de a „legtökéletesebb teremtmény” közül sok állandó piszokban él, egész életén keresztül vakarózik, egész életén át egész nyáját legellett magán, melyből aztán alkalomadtán bőven juttat másoknak is. Pedig az ilyen ember is épen úgy a „teremtés koronája”, mint te kedves olvasóm, kinek a homlokán bizonyosan kiütött a hideg verejték, mikor a háboru alatt meglátta ruhádon az első kis szürke jövevényt mászkálni.

Az ember tehát kapzsóságból képes rövidesen kipusztítani egész állatfajokat a Föld színéről, de attól a halálos betegséget terjesztő állatkától nem tud meg-

szabadulni, melyet pedig egyszerűen tisztálkodással is kiírhatna. De lenne csak a testi olyan kapós, olyan értékesíthető, mint a vándorgalamb volt. Mindjárt hogy kapkodná ki azt a drága kincsét a „világ ura“ egymás ruhájából is s milyen egy-kettőre kiirtaná ezt is.

Ime a „legtökéletesebb élőlény“ sokkal inkább ékeskedik a kapzsisággal. Tisztaság szempontjából sok teremtetett állat felülmúlja, de kapzsiságban egy sem közelíti meg. De hány ilyen jeles erénye, fénylő drágaköve van még a „teremtés korenejá“-nak. El sorolni is bajos volna.

Dr. Balogh Ernő.

Több védelmet a kisiparos számára!

Nemrégiben tettünk panaszt az ellen, hogy az állam az ipari hitel nyújtásával a segélyre leginkább ráutalt kisiparos társadalmat teljesen kisémmizte. Iparpártolásra csakis a különben is súlyos milliókat zsebre-vágó nagyipart tartja érdemesnek. Az állam még akkor is a maga hasznát nézi, mikor az inségben szenvedőknek segítő kezét kellene oda nyújtania. A kisiparostól kevés adó kerül a kasszába, segéljük tehát a nagyipart, — gondolja — az nagytételekben és dusan fizet adót. Pedig hát az állam lelket nem a vagyon, hanem a polgárai alkotják, az állam erkölcsi tőkéje a polgárok személyében van letéve. Már pedig jóval több polgár tengeti életét a kisipar üzésével, mint ahányan a nagyipar jövedelmében dussálnak és éppen ezért jóval nagyobb gondot kellene annak a nagy munkásnéprétegnek ápolására, kultúránívójának emelésére fordítani, mint amennyit a nagyiparosok kiszámu társadalmára fordít.

Az állam és a törvény kötelessége ez volna és ehelyett mit látunk? Azt tapasztaljuk, hogy a kisiparosságot az egészségügyi törvény szigorú alkalmazása miatt újabb veszély fenyegeti. Igen jól tudjuk, hogy az 1921-ben hozott egészségügyi törvényben olyan értelmű rendelkezések vannak, melyek szerint azokat a kisiparosokat, kiknek üzeme a közegészségügyre káros hatással van, a város belterületéről ki lehet a külvárosba telepíteni. Eleddig emiatt a rendelkezés miatt a kisiparnak különös bánatalma nem volt. Mi ártalmat is okozna egészségügyileg a környéknek egy bádogos, vagy lakatos műhely? A baj azonban máshol keresendő. Nevezetesen abban, hogy a belvárosokban nagyon megszőkült, de méginkább megdrágult a lakás. Itt is, ott is kinéznek egy-egy lakásnak átteleltető kisiparos

műhelyt, melyért nagy lépési díjat és dus lakbért lehetne szedni. Aztán gondolkozni kezdnek, hogyan is lehetne azt a szerencsétlen férget onnan kiturni. „Hopp meg van!“ — üt fejére valaki. „Itt a törvény, módot nyújt az nekem erre. Ráfogjuk az üzemre, hogy az káros az egészségre, zajával bántja a környék nyugalmát. Mars, ki vele a külvárosba“. És szegény kisiparos fut fűhöz, fához, egy kis megtakarított pénzét rá is áldozza. De nincs mentség. *Hogy is védének meg azt az emberek, akit a törvény se véd!* Ki kell költözködni. Ott kap tágas udvart, de nincs műhely, nincs viljany s főként nincsenek, elmaradtak a megrendelők, mert azokat a törvény elfeledte vele együtt kitélepteni. Méltán elvárhatjuk, hogy valaki csak rá fog arra ébredni, hogy nem lehet kis családokat a törvény szűkszavúsága miatt csak egyszerűen hátra kerülni és létalapjuktól máról holnapra megfosztani.

Felszabadul az italmérés. A pénzügyigazgatóságok azt hallják, hogy május 1-re rendelet érkezik hozzájuk az italmérés szabaddá tételére nézve. A rendelet értelmében a regáti állapot lép itt is életbe, mely szerint az italmérésekhez nem kell külön italmérési engedély, azzal tehát bárki foglalkozhat. Az illetőnek az előjárásnál csupán iparendedélyt kell váltania és az italkimérési illetéket kell lefizetnie.

Raktári vám gabonaneműek után az állomásokon. Az áll. vasutak vezérigazgatótól egy rendelet látott napvilágot, melynek értelmében a pályaudvari raktáron elhelyezett gabona után fekbért kell fizetni. A fekbér vagononként (10,000 hgr.) naponta 15 leu és azt 10 napra előre ki kell fizetni.

Új díjszabás az Ipari és kereskedelmi számla-hitelesítések és bizonyítványkiállítások után.

Az erdélyi Iparkamarák a nevezett okmányokra egységes díjszabásban állapodtak meg, mely április elsején lépett életbe. Számlahitelesítések esetén a díj től 5000 leuig az összeghez mérten 1—25 leu között váltakozik; 5000 leu fölül 30 leu, 10,000-en tul 40, 20,000 en tul 50, 30,000 tul 60, 50,000-en tul 80, 100,000 en tul 100, 150,000 tul 140, 200,000 en tul 180, 300,000 en tul 240, 400,000 en tul 300, 500,000-en tul 400 leu lesz. Minden további 100 ezer leu után 100 leuval emelkedik a hitelesítési díj. Végül az egymilliószámúakat 1000 leuért hitelesítik. Különbféle bizonyítványok kiállításí díját a bélyegilletékeken kívüli darabonként 30 leuban állapították meg.

— Mi szivesen láttuk volna, ha a kisiparos kicsiny számlái azon kedvezményben részesülnek, hogy aránylag olcsóbbak lesznek, mint a nagy számlák hitelesítései. Mert jelenben a helyzet az, hogy a kisiparos, mikor 5,000 leus számlája után 25 leu hitelesítési illetéket fizet, éppen ötször akkora összeggel adózik a kamarának, mint a nagyiparos, mikor milliószámú számláját 1,000 leuért hitelesítik.

Heti piac.

Tájékoztató árak.

A Magyar Nép külön tudósítójától.

Lovak:

Székelynévvel: Nagyvárad:

Kisgazdának való ígás ló			
páronként I. oszt.	15 000	12—13.000	Leu.
Kisgazdának való ígás ló			
páronként II. oszt.	10 000	8—9000	"
Híntós ló páronként I. o.	25—28.000	24—25.000	"
Híntós ló páronként II. o.	18—22.000	18—20.000	"

Sertés. (Brassó). Tartanivaló 3—6 hónapos darabonként 1—2000, tartanivaló 6—12 hónapos darabonként 1500—2500, kövér sertés I. oszt. élősúly kg.-ként 32, stüldő II. oszt. élősúly kg.-ként 29—30, nehéz kövér I. oszt. élősúly kg.-ként 36, nehéz kövér II. oszt. élősúly kg.-ként 30—33, zsír kilógramonként 68, olvasztanivaló szalonna kilógramonként 56, sózott szalonna kilógramonként 56 leu.

A kolozsvári husarak a mészárszékekben a következők: *Marhahus*: bélszín, felsár, fartó, lapocka (vastagoldal) 16, vékonyoldal 14, nyaktarja 12, vese, máj 8 leu. *Sertéshus*: vékonyoldal, far és lapocka 28, sertéskaraj 32, szalonna 44, zsír 64 leu. Fiatal disznónak bőrös combját 44 leun lehetett az utóbbi napokban kapni.

Tejtermékek. (Nagyvárad). Tej literenként 4, tejfél 16, teavaj kilónként 90, tehénturó 20, juhsajt kilónként 50 leu.

Nyersbőr. (Nagyvárad). Ökörbőr kilógramonként nehéz 34, könnyű 30, tehénbőr nehéz 33, könnyű 30, lóbőr darabonként 240, borjubőr kg.-ként 38, bányabőr fehér I. oszt. darabonként 60, bányabőr fehér II. oszt. darabonként 40, bányabőr fekete I. oszt. 75, bányabőr fekete II. oszt. darabonként 50, kecskebőr darabonként 90, gidóbőr darabonként 35 leu. Fenti árak szövetkezeti árakra értendő. — (Kolozsvár). Nyersbőrüzlet Kolozsvárt igen jól megy, a kínálat és kereslet állandóan élénk. Minden jel arra mutat, hogy a jelenlegi szilárd árak pár hónapon keresztül változatlanul meg fognak maradni. Vörösbörjubőr ára 40—42 leu kg.-ként. Marhabőr ára 18 tól 25 kg. ig 28—30 leu, 20—35 kg. ig 33—34 leu, 35 kg. on felül 35—36 leu.

Gabonanemlék. (Arad). Buza métermázsánként 420—430, rozs —, kukorica 330—350, zab 350—400, árpa 350—340 leu. Főzőliszt kilógramonként 5·80—6, kenyérliszt 4·20—5, fehérkenyér 6, barnakenyér 4·25.

Valuta-jegyzések.

— Kolozsvár 1923. április 11. —

1 dollár	= 213·5	leu
1 francia frank	= 13·00	"
1 svájci frank	= 39·00	"

1 font sterling	= 995—	leu
1 lira	= 10 60	"
1 cseh korona	= 6·48	"
1 dinár	= 2·20	"
100 német márka	= 1·13	"
100 magyar korona	= 4—	"

MULATTATÓ

Templomok

Én csak kis fatornyú templom vagyok,
Nem csúcsíves dóm, égbeszökkenő,
A szellemóriások fénye ráragyog,
De szikra szunnyad bennem is: Érdő.

S bár irigykedve holtig bámulom
A dómok súlyos, drága titkait,
Az én szívem is álmok temploma
És Isten minden templomban lakik.

Reményik Sándor.

Mókás történetek.

Hogy szólnak a harangok?

Feltekezést szerint:

Református harang (aggódva mondja): Vá-ro-sunk-ba nin-csen kenyér! Vá-ro-sunk-ba nin-csen ke-nyér.

Katólihus harang (bizakodva): Ád az Ur! Ád az Ur! Ád az Ur!

Unitárius harang (kétkedően): Nem tom biz én: ád e vagy se, nem tom biz én: ád-e vagy se.

Helységek szerint:

Nagyvárosi harang (büszkén): Bár-sony, bár-sony, bár-sony.

Kisvárosi harang (kényeskedve): Seee-lyem, seee-lyem, seee-lyem.

Falusi harang (elégedetlenül): Ringy-rongy, ringy-rongy, ringy-rongy.

Milyen idő van künt?

A falusi eselédleány urasan akart beszélni. Külö-nös, cifra kifejezéseket használt. Reggel, amint beviszi a cipőket, azt lérdi az úr:

— Milyen idő van künt?

— Nagyon *be van derülve* — felel a szolgáto.— Nem baj — mondja a tréfás ur — *majd kiborul.*

Méltatlankodás.

A magas férjnek apró felesége volt; de a kisvárosi asszonynál jó hosszú volt az asszonyi fegyver: az ólos nyelv.

Egyszer nagy lármát üt a mákszem asszonyka; az ura leszól hozzá:

— Micsoda láрма van odalenn!?

Koránkelés.

— Ki korán kel, aranyat lel, — mondja reggel az apa buzdítóan a fiának.

— Igen — mondja álmosan a fiu — de a ki az aranyat elvesztette, annak még hamarabb kellett felkelnie.

Furfangos beteg.

Megparancsolta az orvos a betegnek, hogy sem dohányoznia, sem innia nem szabad.

A beteg kéri az orvost, hogy engedje meg neki legalább a dohányzást.

— No jól van — felel az orvos — dohányozhatik, de csak hosszuszárú pipából, mert így a dohányban levő mérég nem hat annyira az egészségére.

Erre így szól a beteg.

— Édes doktor ur — tán inni is lehetne hosszú nyaku üvegből.

Pap Zsigmond tanuló
gyűjteményéből.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

B. B. János. Szép vallásos gondolatait mindenben helyeseljük. — P. István. A két csodagyermek történetét elég érdekesen írta meg, de az elbeszélés tulságosan hosszú a mi számunkra. Szivesebben vennénk a népéletből vett komoly vagy tréfás eseteket. Keressen fel máskor is. — Többeknek. Az esküre jelentkezett volt magyar közalkalmazottak nyugdíjazása iránt beadott kérések még mindig csak szórványosan nyerne elintéztést. Aki kérésére még nem kapott választ, illetve nem jutott nyugdíjához, a beadott kérést a saját érdekében is sűrűsse meg az illetékes hatóságoknál. A közalkalmazottak Alkalmi Bizottsága által annak idején a közalkalmazottak elhelyezése és nyugdíjazása tárgyában beadott memorandumaira még mindig nem érkezett válasz. — T. J. Borberek. 1. A Stein-féle üzlet tulajdonosa a Minerva r. t. 2. Czim kijavítva. — Cs. J. Székelyudvarhely. A küldött 77 leut köszönettel elszámoltuk. K. D. előfizetése folyó évi december 31. jár le. — K. I. Érmihályfalva. A küldött 350 leut megfelelőleg elkönyveltük. Hálás köszönet fáradozásáért. — B. I. Apahegy. Ünnepi beszédek ügyében a theologiai Igazgató Urat válaszadásra felkértük. Az ügy elintézése oda tartozik. — Cs. J. Székelyudvarhely. A küldött összeget a közölt adatok alapján megfelelőleg elszámoltuk. Köszönet a jó indulatért. — Sz. S. Szilágyfőkeresztúr. Lapot rendesen küldjük címére. — K. L. Az ókor három legnagyobb hadvezére: Nagy Sándor, Hannibal és Jullus Caesar. — J. D. Vdrasfalva. A jelzett 44 leu eddig nem érkezett meg. Előfizetés 1922. máj. 1 lejárt. — Torozskól Takarékpénztár.

Lapunk 1921. dec. 1-től jár címére. Előfizetési díj címén még 48 leut kérünk folyó évi jan. 1-ig. Ezen időtől kezdve a folyó évre 44 leut bevételeztünk. — T. J. és A. V. Nagymajtény. A küldött 90 leut elkönyveltük. — D. S. Türrös G. Gy. címére a lapot rendesen küldjük. — F. J. Sepsibodok. Előfizetés a küldött 22 leu beszámításával múlt év december 31. lejárt. — L. J. Brassó. Előfizetés a küldött 45 leu beszámításával f. évi okt. 1. jár le. — Sz. L. Sajómagyaros. A küldött 11 leu f. é. ápr. 1 ig fedezi előfizetését. — K. D. Kovászna. A küldött 44 leuból 16 leu a múlt és 28 leu a folyó évre szól. Naptár ment. — O. A. Kovászna. A hozzánk juttatott 55 leuból 16 leut a múlt és 39 leut a folyó évre számoltunk el. — V. Gy. Mezőbánd. A küldött 26 leuból 6 leu a múlt és 20 leu a folyó évre szól. — P. K. S. Kővárhosszúfalva. A két példány előfizetése f. évi ápr. 1. lejárt. A küldött 82 leut köszönettel elszámoltuk. — R. L. Felsőbánya. A küldött 33 leuból 22 leut a múlt és 11 leut a folyó évre számoltunk el. Naptár ment. H. I. a hozzánk juttatott 44 leu rendező folyó évi előfizetését. — Özv. F. M. Szentjobb. 1. Nyugdíj ügyében sziveskedjék az ottani illetékes hatóságnál eljárni. Amennyiben a beadott kérés elveszett volna, az ismételten beadandó. 2. Előfizetés múlt év december 31. lejárt.

NITROGEN
R.-T.
DICSŐSZENTMÁRTON

A legjobb tavaszi trágya a **MÉSZNITROBÉN.**
ÁLLANDÓ LERAKATOK:

Sváb Gazdasági Egyesület Temesvár,
Erdélyi Szász Gazdasági Egyesület
Nagyszeben, Medgyes, Segesvár, Brassó.
Hann és Társa Kolozsvár.

Deutsch Andor Arad
ifj. Klein Lázár Nagyvárad

A LEGIZLÉSESEBB NYOMTATVÁNYOK A
MINERVA KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZETÉ-
BEN KÉSZÜLNEK. CLUJ, STR. REGINA M. 2.